

HOOFSTUK X.

ONTDEKKINGSWAARDES VAN DIE INHOUD VAN DIE LEERSTOF VAN DIE
HOERSKOOL.

1. INLEIDING:

In die vorige hoofstukke is aangetoon dat die beroepsleidingsdiens-program as 'n gedifferensieerde en as 'n geïntegreerde plan behandel moet word. Die organisasie van die beroepsleiding as 'n gedifferensieerde vak is in hoofstuk VIII behandel. In hierdie hoofstuk wil ons die organisasie-probleem van die beroepsleiding as 'n ge-integreerde program behandel. Onder die ge-integreerde program verstaan ons die waarde wat die verskillende skoolaktiwiteite aanbied vir die leerling om te help met die vasstelling van sy beroepsbelangstellings, neigings, talente, ens., m.a.w. in hoeverre die leerstof ingeklee is om die leerling te help om sy loopbaan te ontdek. Andersom gestel, kan ons vra wat die ontdekkingswaardes van die leerstof in die hoërskool is? Hierdie probleem geniet in die afgelope jare aandag in die beroepsleidings-psigologie en die navorsers probeer vasstel in hoeverre die kurrikulum aangepas kan word by die beginsels van die beroepspsigologie om die leerling 'n kans te gee om sy beroep te ontdek. (1)

Skrywers in verband met die probleem van die junior hoërskool in Amerika het hulle ook toegespits in verband met die ontdekkingswaardes van die kursusse wat deur die junior hoërskool aangebied word. (2) In Transvaal is die stadium bereik waar die
junior /.....

1. Vergelyk b.v.

- a. Allen F.J. & Kitson H.D. Practice in Vocational Guidance. McGraw Hill Book Coy Inc. N.Y. 1927.
- b. Myers G.E. Principles and Techniques of Vocational Guidance. McGraw Hill Book Coy Inc. N.Y. 1941.

2. Vide:

- a. Pringle R.W. The Junior High School. A Psychological Research. McGraw Hill Book Coy. Inc. N.Y. 1937.
- b. Coos L.V. The Junior High School. Harcourt Brace & Co. Inc. N.Y. 1920.
- c. Davies C.O. Junior High School Education. ^{on}Yenkers and Hudson. N.Y. world Book Coy. 1924.
- d. Briggs T.M. The Junior High School. Houghton Mifflin Coy Boston 1920.

junior hoërskool as inrigting vir die ontdekking van die lewens-
rigting van die adolessent dieselfde keers inslaan as die Ame-
rikaanse prototipe waar hierdie beweging doelbewus van die kant
van die Onderwysdepartement bewaarder word.(1)

2. VAKKE WAT IN DIE HOËRSKOOLO DOSEER WORD.

'n Aanduiding van die vakke wat in die hoërskole in Suid-
Afrika doseer word word aangetoon deur die o.s. tabelle; ont-
leen aan die Bulletin van Onderwysstatistiek van 1940. (2)

TABEL 6.

PERSENTASIE VERSPREIDING VAN DIE MATRIKULASIE EN GELYKSTAANDE
SERTIFIKAAT 1938, UNIE VAN SUID-AFRIKA.

1	Geskiedenis	14.43	14	Plantkunde	1.74
2	Matesis	11.37	15	Landbou	1.17
3	Fisika Alg.Wet.	11.53	16	Frans	.95
4	Engels A	9.29	17	Kuns, Tekene, Musiek	.82
5	Afrikaans B	8.25	18	Naaldwerk	.78
6	Afrikaans A	7.87	19	Literatuur E & A	.28
7	Engels B	7.63	20	Bantoetale	.28
8	Latyn B	5.66	21	Dierkunde & Geol.	.24
9	Handel	4.51	22	Meg. Tekene	.19
10	Duits	3.98	23	Handwerk	.11
11	Aardrykskunde	3.54	24	Grieks	.08
12	Biologie	3.54	25	Hebreeus	.08
13	Fisiologie, Hig- iene, Huishouk.	1.77			

Die tabel wat in rangorde opgestel is, toon aan dat die
meeste leerlinge sulke vakke soos Geskiedenis, Matesis, Fisika
en Alg. Wet., Engels en Afrikaans kies en Latyn of Handel of
Duits. Daarna volg vakke in 'n mindere keuse soos Aardrykskun-
de, Biologie, Fisiologie, Higiene en Huishoudkunde, Plantkunde
en Landbou. Vakke soos Frans, Kuns, Tekene, Musiek, Naaldwerk,
Bantoetale, Dierkunde en Geologie, Meganieme Tekene, Handwerk,
Grieks en Hebreeus word baie min as eksamenvakke gekies.

Volgens /.....

1. Vide T.O.D. Dept. Omsendbrief Nr.6 van 1944.

2. U. v. S.A. Bulletin van Onderwysstatistiek 1940. Staats-
drukker. Pretoria 1940. p.37.

Volgens die handboek van die Matrikulasieraad kan 'n kandidaat vir Matrikulاسie 'n keuse uit die volgende vakke maak. (Die metode van keuse is nie ter sprake nie en word dus nie gegee nie:-) (1)

TABEL 7.

VAKKE VIR MATRIKULASIE TOEGELAAT.

1. Engels Hoër	17. Natuurkunde
2. Engels gewoon	18. Chemie
3. Afrikaans Hoër	19. Biologie
4. Afrikaans gewoon	20. Plantkunde
5. Nederlands Hoër	21. Dierkunde
6. Nederlands gewoon	22. Aardkunde
7. Latyn	23. Landboukunde
8. Grieks	24. Huishoudkunde & Gesondh.
9. Frans	25. Geskiedenis
10. Duits	26. Aardrykskunde
11. Duits hoër	27. Meganika
12. Hebreeus	28. Boekhou en Handelsrekeno
13. Xhosa of Zulu	29. Kuns
14. Tswana of Suid of Noord Sethe	30. Musiek
15. Matesis	31. Meetkundige Teken
16. Natuur- & Skeikunde	32. Handel
	33. Snel en Tikskrif.

Die o.s. tabel toon aan watter vakke vir Matrikulاسie die meeste deur die hoërskole bestudeer word.

TABEL 8.

HOOGSTE FREKWENSIES VAN VAKKE VIR MatriEK 1938. (2)

1. Geskiedenis 1	77.52	6. Afrikaans B	41.16
2. Matesis	68.42	7. Biologie	35.47
3. Afrikaans A	58.50	8. Fisika & Skeikunde	32.76
4. Engels B	55.76	9. Aardrykskunde	29.65
5. Engels A	44.16	10. Duits	27.63

Uit die voorgaande tabelle is dit duidelik, dat, alhoewel daar 'n groot verskeidenheid van vakke deur die Matrikulاسieraad /.....

1. Gemeenskaplike Matrikulasieraad Handboek 1945. Juta & Ko. Kaapstad 1945. p.23.
2. Unie van S.A. Bulletin van Onderwysstatistieke op van die Unie van Suid-Afrika 1940. p.35.

raad aangebied word, d.w.s. 33, die keuse daarvan beperk is. Die feit dat die hoogste aantal van tien vakke aangegee word is 'n aanduiding van die feit dat die meeste hoërskole in Suid-Afrika 'n beperkte keuse aanbied. D.w.s. die vakkeuse is wel sterk op papier, maar swak in die praktyk. Hierdie swakheid moet bepaald belemmerend inwerk op die beroepskeuse van die leerlinge omdat die ontdekkings-waardes van die kurrikula van die meeste hoërskole beperk is tot 'n paar vakke d.w.s. dat min vakkeuse of differensiasie toegelaat word.

Die toestand in die junior hoërskole word weerspieël in die aantal vakke wat aangebied word deur die gemeenskaplike matrikulasieraad, as volg: (1)

TABEL 9.

VAKKE AANGEBIED DEUR DIE GEMEENSAPLIKE MATRIKULASIERAAD VIR
JUNIOR SERTIFIKAAT.

1. Engels	9. Matesis	17. Huisvlyt
2. Afrikaans	10. Geskiedenis	18. Hout en Metaalwerk
3. Naturelle tale	11. Aardryksunde	19. Musiek
4. Frans	12. Boeke	20. Snelskrif
5. Duits	13. Alg. Wetenskap	21. Tikskrif
6. Latyn	14. Gesondheidsleer	22. Praktiese Landbou
7. Hebreeus	15. Landboukunde	23. Verpleging
8. Rekene	16. Kuns	24. Enige ander goedgekeur.

Daar is geen gegewens beskikbaar wat die persentasiefrekwensies vir die Junior Sertifikaat aantoon nie. Dit is dus nie moontlik om 'n vergelyking tussen die kursusse aangebied in die junior hoërskole, en die werklike kursusse geneem, te maak nie. Uit die aard van die feit dat die meeste hoërskole in Suid-Afrika nie gedifferensieerd is in junior hoër en hoër nie, maar mees-

al nog /.....

1. Gemeenskaplik Matrikulasieraad. Handboek vir Junior sertifikaat.

al nog as ongedifferensieerde eenhede geld sal die vakkeuses vir matriek in die groot meerderheid van gevalle ook dieselfde wees as die van die junior sertifikaat en andersom.

Dat daar egter 'n bepaalde menging ontwikkel om die kursusse van die junior hoërskool te differensieer van die kursusse van die hoërskool word bewys deur die rigting wat die junior hoërskole in die jongste tyd in Transvaal inslaan.(1)

Vanuit 'n suiwer beroepsleidingsoepunt beskou kan daar uit die b.g. konstateer word dat die Suid-Afrikaanse hoërskole nog te eng en gedetermineerd is. Die oplossing van hierdie engheid lê natuurlik in die eerste instansie in die aanbieding van 'n gedifferensieerde kurrikulum, wat as gevolg van die kleinheid i leerlinge-getalle, nie na behore kan plaasvind nie. 'n Verdere oplossing lê in die behoerlike differensiering van sekondêre onderwysinstellings soos tans in Transvaal aan die gang is. Hierby moet egter gevoeg word dat laterale vertakkings van die sekondêre onderwys vanuit 'n beroepsleidingsoepunt baie belangrik is. Hieroor egter later. 'n Verdere oplossing vanuit 'n suiwer beroepsleidingsoepunt beskou is die i tegrasie van die kurrikulum. Hiervan is die kursusse in kunstvlyt in Transvaal 'n baie goeie voorbeeld. Hieroor ook later; meer.

Die differensiasie in skool-tipes sal meebring dat daar duidelik in wese en funksie onderskei word tussen die junior en die senior hoërskool. Waar die junior hoërskool meer die werksproesse van die ambagsman sal beklemtoon en sal die senior hoërskool meer die administratiewe, organisatiewe en uitvoerende aspekte beklemtoon, d.w.s. die twee skole lei alternatief op vir die werkers en die leiers.

Die integrasie van die kurrikulum sal meebring dat daar meer vakender/.....

1. Sensus-1936-VIII-VIX:

Vide T.O.D. Dept. Omsendbrief Nr.6 van 1944.

vanonderwys in altnwe inrigtings gegee word. As gevolg van die dualistiese beheer oor die onderwys sal hierdie beginsel egter nooit bevredigend toegepas kan word nie.

Die vraag ontstaan nou of die skoolstelsel reusien in die behoeftes van arbeid en of die beroepsleiding sy behoorlike rol kan speel onder die huidige omstandighede, d.w.s. of daar, vanuit 'n beroepsleidingsoogpunt beskou, voldoende aandag gegee word deur die sekondêre onderwys om die basiese vak-inhoud van die verskillende beroepe te dek. Die stelling klink misken baie na 'n breed en botter beskouing, maar dit is tot noggig om dit vir praktiese doeleindes na te gaan. Die skrywer is wel bewus van die waarde van kulturele onderwys as voorbereidende onderwys vir enige beroep en wil dus nie 'n verkeerde indruk skep nie.

Volgens beskikbare inligting het Suid-Afrika in 1936 ongeveer 1,000 afsonderlike beroepe gehad. Die eerste tien waarvan in o.s. tabel aangetoon word. (1)

TABEL 10.

INDELING VAN DIE HOOFGROEPE VAN BEROEPE IN S.A. IN 1936

1.	Landbou	Boer; Boerseun; Arbeider; Plaasbestuurder, ens
2.	Mynbou	Mynwerker; Reduksiewerker; Houtwerker; Mynkaptein
3.	Nywerheid	Metaalwerkers; Houtwerker; Bouer; Tekstielwerker.
4.	Vervoer	Arbeider; Drywer; Stoker; Ploegbaas; Rangeerder, en
5.	Handel	Rekenmeester; Klerk; Bestuurder; Verkoopsagent, ens
6.	Professies	Staatsamptenaar; Onderwyser; Mediese; Prokureur.
7.	Persoonlik	Kantielman; Haarkapper; Hotel-houer. ens.
8.	Ongeskrewe	Bediendes; Teaterbodes; Opsigters; Verpakkers; ens
9.	Onafhankelik	Welgestelde persoon.
10.	Afhankelik	Ongeskiktes.

Om aan hierdie hoofgroepe 'n voldoende basiese opleiding te verkaf moet die sekondêre onderwys behoerlik gedifferensieerd en ge-orga /.....

1. Sensus 1936. vo.VII.

en ge-organiseerd wesen. In hoeverre dit die geval is wil ons in die volgende paragrawe bespreek.

3. HEIDIGE REELINGS TUSSEN KURRIKULA VAN DIE HOËRSKOLE EN VAK-SKOLE:

Die Provinsiale Konsultatiewe komitee van Onderwysaheefde het in 1941 'n memorandum opgestel waarin die afbakening tussen beroeps- en kulturele onderwys uiteengesit word. (1)

In verband met die probleem van die voorbereidende onderwys was dit vir die komitee moeilik om 'n juiste bepaling van wat as voor-opleiding (in die junior hoërskool) beskou moet word. Die probleem kan alleen in algemene terme weergegee word. Onder die begrip voor-opleiding moet dan verstaan word die beroepsopleiding van beide die opvoedkundige en beroepsstandpunt gesien, en die bepaalde vakke wat in 'n leerplan opgesluit word.

Die algemene gevoel was dat voor-opleiding in die vorm van beroepsopleiding in die laaste jaar van die primêre skool moet geskied, d.w.s. die klassifikasie van leerlinge in die laerskool soos reeds te beskryf en beroepsopleiding gedurende die hele tydperk waarin die leerling verdere opleiding in na-primêre junior hoër en hoërskole ontvang; gegee moet word. Voor-opleiding wat daarop bereken is om leerlinge kennis te laat maak met sekere praktiese vakke, behoort in na-primêre, junior hoër of sodanige ander skole wat die provinsies in die laws mag roep, gegee te word.

Onder die begrip „voervakskool” verstaan die komitee skole wat opleiding van 'n algemene en kulturele aard verskaf, maar sodanige skole (junior hoërskole) kan vakke wat oor die algemeen as beroepsvakke bekend staan, insluit, en wel in so 'n mate as wenslik /.....

1. Vide T.O.D. Dept. Omsendbrief Nr.1 van 1941.

wenslik ge-ag word om in die breedste sin as beroepsleiding te dien.

Aan die anderkant verskaf die "vakskole" daardie opleiding wat spesifiek as voorbereiding moet dien tot 'n besondere nywerheids of handelsbetrekking. Sodatige opleiding behoort in hoofsaak te bestaan uit vakke van bepaalde beroepsaard, maar dit moet ook sodanige vakke insluit wat oor die algemeen nodig mag wees om beroepsderrig te vergemaklik.

Die komitee maak 'n duidelike onderskeid tussen skole wat enkele vakke van 'n beroepsaard as deel van 'n algemene kulturele leerplan aanbied, en inrigtings wat volledige beroepskursusse as spesifieke opleiding vir betrekkinge, aanbied. E.g. is skole onder die provinsiale onderwys-departemente en l.g. skole sorteer onder die Unie-Onderwysdepartement.

Die Komitee het sy oortuigings uitgespreek dat beroepsopleiding wat 'n spesifieke ambag, huishouding of enige "besondere" werk ten doel het, nie 'n aanvang behoort te neem voordat 'n leerling die ouderdom van 14 jaar bereik het nie, maar hy besef dat daar in sekere duidelike omskrewe gevalle uitsondering gemaak sal moet word.

Wat betref die opleiding wat bepaald as voorbereidingsdiens vir die hoër betrekkinge in die nywerheid en die handel geld is die mening dat dit moontlik behoort te wees om onmiddelik nadat die kursus in die primêre skool voltooi is, met sodanige opleiding 'n aanvang te maak en dat sodanige opleiding in tegniese en handel-skole met hoërskole status verskaf moet word.

Vir leerlinge wat by die voltooiing van die primêre skoolkursus nog nie besluit het watter beroepsrigting hulle verdere opleiding /.....

leiding moet inslaan nie en wat junior hoërskole of junior afdelings van hoërskole besoek behoort die oopslasing, op enige stadium van hulle opleiding, na skole wat meer bepaald op beroepsleiding tegeespits is, maklik te kan plaasvind.

Die komitee erken, behalwe die inrigtinge wat volledige na-primêre handelkursusse aanbied, ook die handelshoërskole wat onder direkte beheer van die Unie Onderwysdepartement staan en wat handels kursusse aanbied aan leerlinge wat die Std.VIII. IX of X eksamen afgelê het. Die geskikte inrigting waar sodanige opvoeding gegee behoort te word is die inrigtinge onder beheer van die Unie Onderwysdepartement. Voorberoepleiding behoort egter die funksie van die provinsiale skole te wees.

Oor die verhouding tussen tegniese kolleges en die provinsiale hoërskole ten opsigte van handelsonderwys stel die komitee voor dat daar 'n duidelike onderskeid gemaak moet word tussen 'n volledige handelkursus en 'n algemene kulturele kursus wat handelsvakke insluit. Die Komitee het egter sy meening uitgespreek dat hierdie volledige handelkursusse oor vier of vyf jaar moet strek, in aanmerking-nemende die standaard waarin die leerling die primêre skool verlaat, en na die primêre skoolstadium 'n aanvang moet neem. Die komitee beveel verder aan dat sodanige kursusse in handelshoërskole, wat aan tegniese kolleges verbonde is, verskaf moet word, en dat hierdie skole nie opperig moet word op sentrums waar daar nie voldoende aanvraag vir hulle is nie, maar dat daar in die behoefte aan handelsonderwys op sulke sentrums voorsien moet word deur die instelling van handeldepartemente waartoe die aflê van die Std.VIII eksamens die toelatings vereiste is.

Daar die algemene kulturele aspekte van 'n handelkursus
uit die /.....

uit die aard van die saak beklemtoon moet word, en terwyl dit in gedagte gehou moet word dat boekhou, snelskrif, tik en handlarekene as deel van die algemene kulturele kursusse in provinsiale skole gedoseer moet word, beveel die komitee dat daar op hierdie gebied ook 'n mate van duplikasie onvermydelik sal wees.

Die provinsiale owerhede het onderneem om by leerlinge wat by voltooiing van die primêre skoolkursus op 'n handelsoopbaan besluit het, daarop aan te dring om hulle in voltydse handelsskole onder beheer van tegniese kolleges te laat inskrywe. Die tegniese kolleges daarenteen het onderneem om na-primêre leerlinge wat nog nie 16 jaar oud is nie vir handelsskole in te skrywe nie, behalwe vir die volledige kursus van vier of vyf jaar.

Wens die verskil in toestande in die provinsies wat betref verpligte onderwys, vry onderwys, en die getal, aard en verdeling van tegniese inrigtings wat handelsskole verskaf, vind die komitee dit moeilik om enige aanbevelings te doen met betrekking tot die verskaffing deur die provinsiale owerhede van opleidingsfasiliteite in snelskrif en tikskrif na sta. VIII, maar hy het aanbeveel dat provinsiale departemente nie gespesialiseerde handelsskole moet instel in gebiede waar tegniese kolleges binne redelike bereik is nie. (1)

Die skrywer se persoonlike mening omtrent hierdie saak is dat geen sodanige reëlings soos bo gemaak enige permanente en bevredigende resultate sal lewer nie. Daar sal altyd oortruuging wees en integrasie of differensiasie wat so nodig is vir beroepsleiding sal nooit heeltemaal bevredigend kan plaasvind nie. Daar moet net één gesag wees - hetsy provinsiaal, hetsy

Uniaal./.....

Eniaal.

4. ONTDEKKINGSWAARDES VAN DIE KURRIKULA:

Die vakke van die sekondêre onderwys kan gerieflikheids-
halwe in vier hoofgroepe ingedeel word, t.w. suiwer kulturele
vakke, handelsvakke, tegniese vakke en landbouvakke. Die ont-
dekkingswaardes van die verskillende groepe kan as volg gestel
word:

a. Die kulturele vakke:-

Die kulturele vakke sal in die eerste instansie ontdek-
kingsmoontlikhede vir die professies aanbied, d.w.s. in die hoër
beroep omdat hierdie kursusse hoofsaaklik tot die Universiteit
lei waar die finale voorbereiding tot die beroep geskied. Die
hoërskool-kursusse word dus nie spesifiek met die oog op 'n be-
roep gesien nie, maar dikwels net om die standaard van onderwys
te bereik wat nodig is vir 'n bepaalde beroep. 'n Groot groep
leerlinge bly eenvoudig in die inrigtings solank hulle kan en
verlaat dit alleen wanneer ekonomiese druk of ander omstandig-
hede hulle daartoe roep. Daarna probeer hulle in die arbeids-
mark die hoogs-moontlike besoldigde beroep bekom waarvoor hulle
die vereiste onderwysestandaard het. Dit is dus ook 'n feit dat
die leerlinge die hoërskool op alle stadiums verlaat. (1) Daar
is dus twee groepe leerlinge in die hoërskool, t.w. die groep
wat die kursus deurloop en die groep wat dit nie deurloop nie.

Die groep wat volledig vir die professionele voorberei word
word eerste behandel. Om ontdekkingekursusse vir die profes-
sies op te stel is baie moeilik omdat hier met baie moeilik
meetbare dinge gewerk word. In die professies speel die persoon-
like optrede 'n baie belangrike rol en dit is moeilik om die no-
dige optrede vir hoërskoolleerlinge uit te sit. Daarby kom
nog dat /.....

1. Vergelyk die eliminasietafel in die provinsiale onderwys-
verslag.

nog dat die tegiese kennis waarop die praktyk van enige profesie berus 'n ander groot moeilikheid is waarvoor 'n mens te staan kom. Dit behoort egter moontlik te wees om die elementêre ervarings van 'n profesie saam te bind om 'n kursus saam te stel of om die ontdekkingsprojekte uit te voer, b.v. daar kan onderwyser en klas gespeel word en die belangstelling en heigings wat 'n leerling vertoon wat die rol van onderwyser moet vervul kan aantoon of 'n leerlinge aanleg het as 'n onderwyser. Soortgelyk kan 'n skynhof vir die regsprofessies beoefen word, en die verskillende rolle, wat nodig is om die hof volledig te maak, kan deur die leerlinge getul word.

Ander profesies kan op soortgelyke wyse organiseer word en op die wyse kan bepaal word in watter rigting die belangstelling van die verskillende deelnemers lê. Deur die hulp aan professionele persone in te roep wanneer hierdie funksies organiseer word kan die regte atmosfeer en die reaksie van die bepaalde leerling bepaal word. In ooreenslag met die personele of die beroepsleier kan die leerlinge toegelaat word om hulle keuse te maak. Hierdie ondernemings kan in die vorm van klas of buitenskuulse projekte ontwikkel word, namate die program daarvoor voorbereiding maak. Vir die sukses van hierdie ondernemings is dit noodsaaklik dat die gewone klasonderwyser ook 'n mate van belangstelling aan die dag sal lê in soverre as wat hulle die ontdekkingsprojekte in samenwerking met die beroepsleier van die skool sal organiseer. Afgesien van die opstel van projekte kan die klasonderwyser in die lesings oor sy vak die beroepswaardes aanhaal en met die leerlinge bespreek. Hy kan ook sekere eenhede van sy vak so inrig dat die ontdekkingswaardes daarvan meer prominent op die voorgrond tree.

Die bestudering van die individuele vakke self kan of 'n positiewe of negatiewe beroepsleidingswaarde hê of selfs 'n ontdekkingswaarde /.....

dekkingswaardes. Vakke soos matesis, tale, sketshunde, biologie of natuurkunde help bewis die leerlinge om hulle beroepsaanleg vas te stel. Belangstelling en goeie vordering in die vak is gewoonlik 'n redelike bewys dat beroepskeuse moontlik in daardie rigting kan is. Die omgekeerde van die stelling is ook waar. As die leerling moeilikheid ondervind met een van die vakke sal hy nie 'n beroep kies waar daardie vak 'n belangrike rol speel nie. B.v. matesis is nodig vir die ingenieurswese. As die leerling hoegenaamd nie in matesis behoorlike vordering kan maak nie, is daar min hoop dat hy suksesvol sal wees in 'n rigting wat matesis as basis het.

Hierdie feite is welbekend onder hoërskool-onderwysers, maar tot dusver is daar nog nie bewustelik op die saak ingegaan om dit in die rigting van 'n beroepsleidingsopdrag te signaliseer en om die leerlinge doelbewus dop te hou hier. As hierdie ideaal te verwaglik moet daar 'n bewaaklike verhouding en samewerking bestaan tussen die beroepsleier en die klasonderwysers sodat die klasonderwyser die beroepsleier van die informasie kan verskaf wat lig sal werp op die feite wat in verband staan met die leerling en wat hom terwyl hy staan in die diagnose van die beroepsaanleg van die leerling.

Die vraagstuk van die groep wat wel dieselfde kursus neem wat nie bewustelik daarna streef om tot een van die profesies toe te tree is moeiliker want hulle doel is nie bepaald nie. Die enigste oplossing is miskien hierin om vooraft te probeer bepaal in watter rigting hulle belangstel en die informasie aan hulle verskaf bloot te maak tot die van-beroepleiding.

b. Die handelvakke:-

Die waarde van handelsonderwys is vanuit 'n ontwikkelingsopdrag vir beroepsleiding net so belangrik as enige van die

vier hoofafdelings. Daar is volgens die skrywer se mening egter 'n te sterk neiging in die Transvaalse junior hoërskole om die beroepskundige aspek van handelsonderwys te beklemtoon. Die junior hoërskool of selfs die hoërskool (kultureel) waar die vak doseer word moet nie trag om 'n volledige tegniese kursus aan te bied nie. Die handelkursus van die gewone junior hoërskool moet breed wees, d.w.s. dit moet meer van 'n kulturele en beroepsleidings-angpunt benader word. Die kursus wat op hierdie wyse opgestel word is van veel meer waarde.

T.e.v. ontdekkingswaardes bied die handelonderwys groot moontlikhede en die kundige onderwyser sal wel geleentheid vind om sy kursus so te kies dat die leerlinge 'n geleentheid kry om die ontdekking van hulle belangstelling te toets. Die organisasie van die skoolfonds, korrespondensies met die omers, redeling van inkoop, verkoop ens. bied 'n wyse veld van ontdekkingsprojekte aan. Hierdie ontdekkingsprojekte kan dan deur die onderwysers wat handelsonderwys doseer aangewend word met die moontlikhede van handel, leëbome, ens.

a. Die tegniese vakke:-

Tegniese vakke in die kurrikulum van die hoërskool bied groot ontdekkingswaardes vir die leerlinge van die hoërskool aan. Die neiging in die Transvaalse juniorhoërskole is dan ook om sêwel moontlik van hierdie kursusse aan te bied. Dit is natuurlik ongelukkig dat die artistiese beheer die provinsiale skool aan bande is om die kursusse maar uit te brei of te integreer. Die neiging in Transvaal se junior hoërskool is dan ook om in die belangstellingrigtings die aandag eerder te laat op ure, b.v. die leerling wat belangstel in die houtwerk of metaal-

werk.....

houtwerk-nywerhede as rooster bevat meer ure per vak in hout en metaalwerk, as een wat belangstel in die skone kunste. (1) Die kursusse bied ook uitnemende geleenthede aan om in projekte opgesplitst te word. In die houtwerkklasse van die junior hoërskool kan daar b.v. 'n kursus gereël word in verband met die instandhou van skoolmeubels, d.w.s. 'n industriële projek. Uit hierdie projek sal dan blyk wie van die leerlinge in die projek besondere belangstelling vertoon. Hierdie groep leerlinge volg dan die projek op met 'n gevorderde kursus ^{ook} gereël word in verband met die instandhou van skoolmeubels, d.w.s. in industriële projek. Uit hierdie projek sal dan blyk wie van die leerlinge in die projek besondere belangstelling vertoon. Hierdie groep leerlinge volg dan die projek op met 'n gevorderde kursus in meubelmakery en wanneer die leerlinge die skool verlaat probeer die arbeidsburo van die skool die seuns plaas as leerlingvakante in meubelfabrieks. 'n Bestudering van die handwerkstilstande in die verskillende provinsies (1) toon aan dat in al die provinsies behalwe Transvaal, waar die kursus omsoep is in 'n kunstlyt kursus, die vak op 'n te enge wyse doseer word. In die ander drie provinsies bestaan die kursusse net uit hout en metaalwerk, en meganiese tekens, veral geskeel op die handwerk (manual training) tipes van sillabus. In Transvaal word behalwe kursusse in handwerk, ook kunstlyt-kursusse aangebied wat 'n besliste verdering is op hierdie gebied. Die kursus sluit in sulke afdelinge soos komposisie in ontwerpe en kleur-ontwerpe; boekbindery; pottbakery; spin- en weefwerk; mandjiewerk; leerwerk; medaljeer; anywerk en gietwerk; toneel en kostuum-ontwerp; kateendruk; marterverfaring-kunstlyt; goud en metaalwerk;/.....

L. Vide sillabusse vir junior hoër en hoërskole van die vier Ouderse departemente.

taalwerk; meganiese tekens. (1) Die kursusse aangebied op hierdie wyse leen baie geleenthede vir ontdekkings op industriële-kans gebied. Dit dek 'n verbasende groot veld vir ontdekkings van die beroepsbelangstellinge vir die kind. Die handwerk-kursusse in die ander provinsies skiet te kort aan hierdie vorme en dit word aanbeveel dat die ou handwerk tipe van kursus daar ook vervang word deur 'n breër kursus soortgelyk aan die in die Transvaal.

'n Ander aspek van die praktiese vakke is dat baie van hierdie vakke nie as eksamenvakke, maar wel as nie-eksamen vakke geneem word en alse die ontdekkingswaardes vergroot. Aan die anderkant veroorsaak die feit dat dit nie eksamenvakke is nie dat die kursusse nie doseer word nie. Skrywer kon uit die beskikbare gegewens nie vasstel tot watter mate die vakke as nie-verpligtende vakke in die hoërskool in Suid-Afrika doseer word nie sedert dit nie vergelyk kan word met die persentasies waar dit wel as eksamenvakke geneem word nie. Dit is egter 'n bekende feit dat die kleinere hoërskole nie die nodige fasiliteite besit om die vakke aan te bied nie.

In die hoërklasse van die hoërskool is die probleem van die ontdekkingskursusse in die praktiese vakke moeiliker. Wanneer die leerlinge hierdie stadium bereik het daar reeds 'n groot mate van seleksie plaasgevind het. Die wat hierdie kursusse volg sal na die meer belangrike poste gaan soos be verduldig. Ontdekkingskursusse is hier dus 'n veel moeiliker probleem, maar met die nodige laboratorium-uitrustings, gesteun deur psigotegniese toetse, kan daar wel in geslaag word om die waardes te verkry.

4. Landboukundige vakke:-

Landbou- en verwante-vakke in die hoërskool het nog nie veel inslag in ons onderwysstelsel gevind nie. Dit kan groot-

like /.....

1. Vide syllabus in kunsvlyt van Transvaalse skole.

liks toegeskryf word aan die industrialisasie en verstedelingsproses wat in die afgelope vyf-en-twintig jaar plaasgevind het. Terselfdertyd het landbou vir die groot meerderheid van die boere nie so 'n suksesvolle loopbaan aangebied soos ander loopbane nie. Daar was dus geen behoefte of aanvraag vir landbou-
onderwys nie. Die aanbod wat van die kant van die staat gekom het is nie aanvaar nie, en gevolglik het die entoesiasme van hierdie kant ook veralap. Die gevolg is dat die metode van landbou in baie skole, waar die vak doseer word, baie te wense oorlaet. (1) In sommige hoërskole bestaan die dosering van landbouonderwys eenvoudig uit teksboek kennis en daar word geen, of min, ^{ge-}kontroleerde eksperimente gedoen nie. Die neigings in Natal en Kaapland waar Klein plote grond aan die hoërskole wat landbou doseer beskikbaar gestel word vir veeteelt en akkerbou, is 'n stap in die regte rigting. (2) In Transvaal bied die Skoolplase ook voldoende geleentheid aan vir die behandeling van landbou as 'n praktiese wetenskap. In sommige provinsies word landbou as wetenskap en landbou-praktijk as twee afsonderlike vakke aangebied, maar die nodige gebruik van die eksperiment of die praktijk word nie altyd beseef nie.

Dit is ongelukkig dat die beskouing in Suid-Afrika posgevat het dat landbou 'n vak is wat alleen op plattelandse hoërskole doseer moet word. Die gevolg is dat die vak in groot dorpskole min aandag ontvang. In 1939 het maar 613 leerlinge in S.A. in landbou aan die hoërskole kwalifiseer. (3) Stel blootstaan dat daar 139,545 geregistreerde boere in S.A. was in 1936 (4) dan is dit duidelik dat die grootste groep nooit enige opleiding ontvang nie. Vanuit 'n ontdekkingsoogpunt beskou, moet /.....

1. Skrywer het persoonlik 'n aantal landbou-skole in Suid-Afrika besoek as Navorsers in Plattelandse Onderwys.
2. Vide Onderwysverslae van Kaapland en Natal 1937-1940.
3. Vide Onderwys Bulletin 1940.
4. Vide Sensus 1936.

skou, moet daar baie meer fasiliteite geskep word en die bestaande fasiliteite moet anders organiseer word. Skrywer se persoonlike mening is dat die projekstelsel en die landbouklubs in die rigting van ontdekkingswaardes veel kan vermag.

e. Huishoudkunde:-

Huishoudkunde en verwante vakke word met 'n groter mate van sukses in Suid-Afrikaanse hoërskole dooer as landbou. Afgesien van die hoër kulturele en beroepkundige waarde het huishoudkunde ook 'n bepaalde beroepsleidingswaarde. Die huishoudkunde vakke bied 'n verskeidenheid van loopbane aan. Vir die leerlinge wat aan die einde van die junior hoërskool die skool verlaat bied dit loopbane aan in die vervoer, handel, persoonlike en omkomeer beroepe soos so aangehaal. Vir die leerlinge wat die matrikulasie of 'n graadkursus neem bied die geleentheid aan as diestkundiges, onderwyseresse, verpleegsters, uitbreidingsbeamptes, ens. d.w.s. in die nywerhede, die profesies, en in die landbou-beroepe. Die kursusse wat aangebied word kan miskien so verwerk word dat dit die aandag op die ontdekkingswaardes vestig of daar kan eenhede in die kursus opgeneem word wat die bepaalde beroepe wat gevolg kan word insluit.

f. Buite-skoolse aktiwiteite:-

'n Aspek wat besondere aandag verdien, veral met die oog op die feit dat die bestaande fasiliteite in baie skole voldoende is, is die waarde wat buiteskoolse aktiwiteite aanbied vir die bepaling van die beroepskeuse, d.w.s. die ontdekkingswaardes van die buite-aktiwiteite. Net soos in die voorgaande gevalle is onderwyers bewus daarvan dat die leerling op een of ander aspek van die buite-aktiwiteite se veel belangstelling aan die dag lê dat 'n beroep wat hy sou kies wat in daardie rigting lê een mag wees waarin hy veel plesier mag hê. Die fout wat met

die bestaande /..

die bestaande stelsel gevind kan word is dat daar nie bewuste-
lik gesoek gelet word op die uitfinge van die leerling op hier-
die gebied met die oog op beroepsleiding nie en dat die buite-
aktiwiteite meer bewustelik uitgesoek kan word met die oog op
die beroepsleidings-waarde daarvan.

Die algemene neiging in ons heerskole is om die leerlinge
meerleer moontlik aan te moedig en selfs te verplig om aan 'n be-
paalde kwota buiteskoolse aktiwiteite deel te neem. N.l. be-
hoort daar vir alle nuwe groepe leerlinge 'n uiteenstelling ge-
gee te word van die buite-aktiwiteite van die skool en ook die
nodige leiding by die keuse daarvan, maar die gees van die
skool moet sodanig gehandhaaf word dat daar nie tot verpligting
oorgegaan hoef te word nie. Die leerlinge moet dit eenvoudig
as deel van die tradisie van die skool aanvaar.

'n Bepaalde aspek van die buitenskoolse aktiwiteite is die
klub-lewe aan 'n skool. Die deel van die klublewe is om so 'n
groot verskeidenheid van aktiwiteite moontlik vir 'n bepaalde
groep leerlinge aan te bied. Vir sommige mag dit klubwerk be-
teken in die opbou of herstel van elektriese ware, radies, gram-
mofone, en vir ander om meubels te maak, vir ander weer om tuin-
bou te be-oefen, of diere vir die mark wet te voer, vir ander
om aan musiekklubs of aan aktyverings te behoort. As sodanig
bied klubs 'n bepaalde geleentheid aan vir leerlinge om beroepe
binne die skool self te be-oefen, of om op die gedagte van 'n
loopbaan te kom of selfs om dit te verwerp. Op hierdie wyse kan
talente ook ontwikkel word.

Myers merk omtrent die klublewe as volg op 4-

"School clubs in some ways resemble the informal
education of old Greece where the master was one with
his pupils who clustered about him in small groups,
and with a common interest at heart, develop wisdom
and /.....

and with a common interest at heart, develop wisdom and character. The modern ideal, however, is not limited in scope, but embraces all activities of life. (1)

5. OPSOEMING:

Uit die voorgaande besprekings is dit duidelik dat die inhoud van die leerstof in die hoërskool moontlikhede vir verbetering aantoon, veral met die oog op beroepsleidings- en moontlikhede. Die moontlikhede is egter ook beskikbaar en daar sal heelwat oortuigingswerk gesien moet word voor ons hoërskole hierdie belangrike aspek op die regte wyse aanpak. Om dit bevredigend ten uitvoer te bring sal dit nodig wees dat die Departemente die inisiatief neem. Selfs al sou die hoërskole die kursusse, soos voorgestel, aanvaar sal daar tog altyd die moontlikheid bestaan dat 'n leerling, nadat hy besluit het om die loopbaan te kies, tog sal vind dat wanneer hy daarmee besig is die moontlikheid nog bestaan dat hy weer van plan kan verander. Hoegenaam kan die ontdekkingskursusse waardevol wees. In Amerika het die ontdekkingskursusse alreeds sy waarde in die hoërskool bewys en het ook die rigting van die toekomstige ontwikkelings aangedui, en 'n soortgelyke rigting in Suid-Afrika, geskied op die omstandighede van die land, kan van veel waarde wees.

1. Myers G.M. Principles and Techniques of Vocational Guidance. McGraw Hill Book Coy. Inc. N.Y. 1941. p.156

BIBLIOGRAFIE.

I. OUTEURS:-

- Allen F.J. Practice in Vocational Guidance. McGraw Hill, Book Coy, Inc. N.Y. 1927.
- Allen R.D. Organization and Supervision of Guidance in Public Education. Iner Publishing Coy, N.Y. 1934.
- Allen F.J. Principles and Problems in Vocational Guidance. McGraw Hill Book Coy, Inc. N.Y. 1927.
- Briggs F.H. The Junior High School. Houghton Mifflin Coy. Boston 1920.
- Davis C.O. Junior High School Education. Yonker en Hudson, N.Y. world Book Coy. 1924.
- Desmore A.J.B. Elements of Vocational Guidance. Maskew Miller. Kaapstad. Ongedateerd.
- Koos L.V. The Junior High School. Harcourt Brace & Co. Inc. N.Y. 1920.
- Myers G.E. Principles and Techniques of Vocational Guidance. McGraw Hill Book Coy, Inc. N.Y. 1941.
- Fringle R.W. The Junior High School. A Psychological Re-preach. McGraw Hill Book Coy, Inc. N.Y. 1938.

II. RAPPORTE, BLOUBOEKIES, VERSLAE:-

- a. Bulletin van Onderwysstatistiek vir die Unie 1940. Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Naversing. Staatsdrukker. Pta. 1940.
- b. Transvaalse Onderwysdepartement. Jaarverslae 1937-40.
- c. Natalse Onderwysdepartement. Jaarverslae 1937-40
- d. Oranje Vrystaatse Onderwysdept. Jaarverslae 1937-40.
- e. Kaaplandse Onderwysdepartement. Jaarverslae 1937-40.
- f. Dept. van Onderwys, Transvaalse Dept. omsendbrief Nr 6 van 1944 en Dept. omsendbrief Nr.1. van 1941.
- g. Sensus 1936. Staatsdrukker Pta. 1936.
- h. Gemeenskaplike Matrikulasieraad. Handboeke 1945 Juta 1945.
- i. Sillabusse van die Junior Hoërskool en Hoërskool van die vier provinsies.